

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886.

Första Kammaren.

N:o 41.

Onsdagen den 12 Maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Fortsattes öfverläggningen rörande Bevillnings-Utskottets Be-
tänkande N:o 15, i anledning af väckt motion om upphäfvande af *Ifrågasatt upp-
häfvande af*
förordningen den 29 Maj 1874, angående Sveriges och Norges ömse- *den s. k. mel-
lanrikslagen.*
sidiga handels- och sjöfartsförhållanden.

(Forts.)

Friherre Klinckowström: Jag ämnar icke yttra mig långt i denna fråga, ty det tjenar till stort intet.

Jag gillar de åsigtter, Grefve Strömfelt på förmiddagen framstälde rörande behovet af en förändring i den ifrågavarande mellanrikslagen. Jag är honom den största tacksamhet skyldig för den lika mödosamma som fullständiga utredning, han i frågan gjort; och det synes mig omöjligt, att någon tänkande människa, hon må tillhöra hvilket politiskt parti som helst, kan efter åhörandet af denna utredning underlåta att inse nödvändigheten af en förändring i de bestående mellanriksförhållandena.

Det vore åtskilligt att anmärka emot det anförande, som Herr Bennich hade på förmiddagen i denna fråga; men jag har icke hjerta att lägga sten på den börda, som Grefve Strömfelt genom sina fakta hopat på hans axlar.

Såsom frågan nu blifvit afgjord i den Andra Kammaren, har jag, efter samråd med flere af mina liktänkande här i Kammaren, beslutat att, ehuru jag i princip skulle under andra förhållanden hafva yrkat bifall till Utskottets förslag, nu dock inskränka mig till att yrka bifall till den reservation, som finnes Utskottets förslag bifogad af Herrar Bennich, Björnstjerna, Forssell med flere; och det gör jag, såsom biskop Brask en gång i tiden sade, »dertill nödd och tvungen!»

Herr Hedlund: Jag vill börja med den siste ärade talarens slutord: »detta gör jag nödd och tvungen.» Jag skulle nemligen helst, liksom ett par talare på förmiddagen, yrka afslag på motionen »sans phrases», så vida jag icke toge för afgjort, att Kammaren nu skulle komma till samma beslut som Andra Kammaren, synner-

Ifrågasatt upphäfvande af den s. k. mellanriksdagen.

(Forts.)

ligen med hänsyn till hvad den siste talaren yttrat. Det kunde således vara öfverflödigt att vidare orda i detta ämne, men när jag i alla fall gör det och ber att få upptaga Kammarens tid några ögonblick, så sker det, emedan jag, i likhet med en föregående talare, velat se den föreliggande frågan i något större omfattning. Jag afser då icke uteslutande denna fråga, utan ock något annat, som med henne står i sammanhang.

Det yttrades af en talare från östgötabänken, att hans yrkande om bifall till Utskottets förslag hufvudsakligen motiverades af den motvilja norrmännen visat vid underhandlingar, som afse närmandet af folken på ömse sidor om Kölen och ett fastare tillknytande af de unionella banden. Det var denna motspänstighet å Norges sida som han nu ville möta, för att icke säga straffa, med upphäfvande af mellanrikslagen, och han ansåg, att här icke några praktiska svårigheter skulle möta — en mening å hans sida, som jag icke fann alldeles öfverensstämmande med yttrandet från statsrådsbänken. Han får också ursäktas mig, om jag måste fästa mera afseende vid yttrandet från detta håll än vid hans, så högt uppsatt förtroendeembetsman han än må vara.

Det skulle således vara för att straffa norrmännen för gamla synder, man skulle göra slut på mellanrikslagen, och åtgärden skulle dermed få karakteren af en »revanche»-politik.

Jag ber då att få först anmärka, det jag har under mitt icke så korta politiska lif sett alltid med stort vemod, när stridsfrågor uppstått mellan Sverige och Norge. Det är alltid oroande för en fredsälskande man och för ett fredsälskande folk, när internationella strider uppstå, men det är rent af bekymmersamt, när sådana strider uppstå mellan två så nära förbundna folk som Sveriges och Norges. Det är helt naturligt, att lagar, som skola reglera ekonomiska förbindelser mellan folken, måste då och då blifva föremål för olika tolkning och gifva anledning till missbruk från enskilde affärsmäns sida i de båda länderna. När sådana missbruk uppstå, kunna de lätt leda till missförstånd mellan folken, särskildt när den känsla kommer till, som, då det gäller förhållandet enskilde emellan, kallas »hederskänsla» och då det gäller förhållandet mellan olika folk, benämnes »patriotism». Jag fördömer icke känslopolitiken, men visst är, att hon är en farlig makt, så vida hon icke är på samma gång en själfbeherskningens och det sunda förståndets politik. Det kan lätt hända, att personer, som kunnat gifva efter i en tvistig sak, om det endast varit fråga om dem såsom enskilde personer, anse sig bundna såsom medborgare. De skulle kunnat göra enskilda uppförfingar, men såsom svenskar eller norrmän kunna de icke gifva vika. Således kunna obetydliga företeelser varda till stora tvistefrågor. Här ligger ock i själfva verket grunden till de internationella stridigheterna mellan Sverige och Norge de sista tiderna. De äro emellertid ganska betänkliga och vi måste betrakta dem med bekymmer.

När vi då se på den öfriga världen, se huru ofantligt stora och svåra frågor statsmännen der hafva att lösa, huru farliga frön till internationella strider der finnas, så måste vi dock i närvarande stund skatta oss lyckliga, att våra internationella tvisteämnen icke hafva svårare grund än färgning och blekning! Dessa tvisteämnen kunna väl icke kallas stora, för den händelse man icke genom missuppfattning eller missförstånd gör stora saker af små.

Här har klagats öfver den norska separatismen, och den har tolkats såsom afvoghet mot Sverige. Jag har också en gång hyllat den meningen. Det var i en strid för halft annat årtionde sedan, då jag stod på den ståndpunkten. Jag var då en, kanske den förste, som uttalade orden: »unionens upplösning». Men när jag nu tänker tillbaka på dessa ord, anser jag dem hafva varit lättsinniga och oförståndiga. Emellertid ledde den striden derhän, att vi svenskar, som stodo på den sidan, i Norge betraktades helt enkelt såsom Norges afsvurne fiender. Det frågades ända upp bland Dovre fjell: »hvad hafva vi gjort denne göteborgare för ondt?» Det är så ofta här i världen, så i politiska som andra strider, att man förblandar meningarna med den personliga känslan. Opponerar sig någon mot min mening, är jag så ofta frestad att betrakta honom såsom min fiende; derest jag af honom vinner medhåll, anser jag honom såsom min vän. För min del hyllar jag dock hellre det gamla klassiska ordspråket: »amicus Plato, sed amicitior veritas.» Må jag vara vän till personen, men ändock vara mera vän till sanningen, till hvad jag anser vara rätt.

Jag kan ännu i dag icke gilla det steg, som då togs af Sveriges regering, att förklara ett unionsvilkor vara en enbart norsk fråga, som kunde slutligen afgöras i endast norskt statsråd, ehuru jag anser utgången hafva varit lycklig. De frågor, vi sedermera hafva haft, hafva varit af mycket obetydligare beskaffenhet än dessa och beroende på en ögonblicklig uppbrusning, hvarpå följt ett starkt vänskapsförhållande, hvilket är det enda band, som kan säkert sammanhålla oss, och hvilket är nödvändigt, så vida den skandinaviska halföns folk skola ega någon politisk betydelse.

Jag vill här nämna något om min personliga erfarenhet, emedan denna torde kunna gälla för många. Genom omständigheternas makt kom jag i beröring med åtskillige män i Norge, hvilka sett i mig sin argaste motståndare. Här inträffade, hvad nyss antyddes, att man betraktade en motståndare såsom ovän, en till karakteren dålig personlighet. Detta sker på det teologiska, på det politiska, ja till och med på det vetenskapliga området. Man säger, att den, som kan hysa en annan åsigt än ens egen, måste antingen vara ett förstockadt dumhufvud eller en egennyttig och dålig varelse. Det är en hård och orättvis dom, som ofta fälles. Men den personliga beröringen utjemnar mycket. När man öfvervunnit den första motviljan och när den först inträdda kyliga återhållsamheten gifver vika och man så kommer till en närmare förbindelse, med

Ifrågasatt upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

*Ifrågasatt upp-
häfva den s. k. mel-
lanrikslagen.
(Forts.)*

vänligt utbyte af synpunkter och åskådningssätt, så finner man ofta, att motståndaren också har skäl för sin mening, och kanske får han samma intryck äfven af mig. Det är denna personliga erfarenhet jag har gjort.

Hvad blef då norrmännens förklaring rörande den mycket omtalade separatismen? »Vi hafva en gammal historia», sade de. »Vi lefde frie och sjelfständige under sex, ja, sju århundraden. (Norge räknar sin sjelfständighetsperiod från Harald Hårfager.) Det var en period full af blod och kamp, men äfven full af bragd och storhet. Denna storhetsperiod har Norges store häfdatecknare Snorre Sturleson beskrifvit — en häfdatecknare fullt ut jemförlig med antikens bäste, så väl Greklands som Roms. Han är vår ungdomsläsning; der lära vi känna vår gamla historia. Så följde den långa tid, då vi under 400 år lågo under Danmarks ok; det är förödmjukelsens tid i vår historia. Då var deremot Sveriges storhetstid, då kämpade I under Gustaf Adolf på Tysklands fält. Men nu vilja vi hafva det gamla fria Norge upp igen.» Sådana tankar lefva i Norge inom många bröst, framför allt ungdomens.

Glädjande är dock, att om Norge under den danska fimbulvintern icke kunde spela någon egen politisk rol, så var dock den norska bondefriheten aldrig qväfd. När i Sverige en mäktig adel satte sin hæl på bondens nacke, när i Danmark samme adel gjort bonden lifegen, lefde de norske bönderne frie på sina enstaka gårdar, i sina dalar. Så kom man till franska revolutionen, och huru mycket tryckfriheten än var bunden, spred sig dock reflexen af denna rörelse också till Norge. Norska folket började draga andan, med åtrå att lefva sitt eget lif. Redan i början af detta århundrade se vi detta lif vakna upp allt mer och mer, yttrande sig särskildt i fordringarna på ett norskt universitet. — Ödet förde till 1814. Danmark sålde — som norrmännen icke orätt säga — Norge till Sverige. Men nu vaknade Norge upp. Nu ville det hafva åter upp sitt gamla konungarike Norge, och det är känt, att flere af de män, som skipades till Eidswold, hade åliggande att rösta på den danske prinsen till konung. Det var till Sveriges heder och, jag tvekar ej att säga det, till Carl XIV Johans heder — om också hans afsigter för framtiden visserligen ej voro dermed öfverensstämmande — att sakerna så ordnades, att den motvilja, hvarmed föreningen från Norges sida ingicks, efterträddes af vänligare känslor. Men hos den vaknade nationalkänslan fortlefde tanken och tron på det egna »konungariket Norge».

Se vi på den utveckling, som följde efter 1814, så finna vi den vara så mäktig, att den påminner om en nordisk vårbrytning, då snön smälter på fjellen, och forssarne i brusande, vild fart kasta sig i hafvet. Det uppstod en skaldekunst, en tonkonst, en målarkonst, ett vetenskapligt lif och ett industrielt lif af högt värde och stora mått i detta unga Norge efter dess 400-åriga vinterdvala.

Men tror man väl, att ett folk, som kan utveckla sådan kraft, *Ifrågasatt upp-*
 kan vara ett underdånigt och undfallande folk? Nej; det må vara *häfvande af*
 ett ganska styfsinnadt och bångstyrigt folk, och så *är* det norska *den s. k. mel-*
 folket alldeles som det svenska. *Vi* hafva emellertid genomgått *lanrikslagen.*
 andra utvecklingskedan, och detta har lärt oss större sjelfbehers-
 kning och eftertänksamhet. Lynnet är dock detsamma i grunden.

(Forts.)

Men, frågas det, hvarför behöfver man väl vara trotsig, hvarför kan man icke vara litet mera human, litet mera artig i sina later? Norrmän hafva på en sådan fråga svarat mig: »I glömmen, att vi äro ett gammalt bondefolk, att vi icke lärt oss några fina vanor, och I fän taga oss sådana vi äro.» Ingen, mine herrar, är ofelbar, och det gäller om en dugtig karl, att man måste taga honom äfven *med* hans fel. Der det finnes godt och dugtigt, der får man finna sig i, om man äfven träffar några svagheter. När vi emellertid i denna ytans sträfhed och kanske misstänksamma tillbakadragenhet hos norrmännen se fiendtlighet, tror jag, så vidt min erfarenhet sträcker sig, att vi göra dem mycket orätt. Jag må ju ega rätt att döma så, på grund af den personliga erfarenhet jag haft med dem, som räknats till de mest obändige.

Jag har velat uttala detta till den kraft och verkan det kan hafva, på grund af hvad jag vet sant vara, för att i någon mån motverka de fiendtliga och hotfulla ord, som här i senaste tider rigtats mot Norge.

Jag skulle kunnat gå in i åtminstone *en* detalj rörande de så mycket omtalade färgade bomullstyggerna, enär jag väl var den förste, som offentligt uppträdde mot detta missbruk, men de upplysningar, som här lemnats, göra det alldeles öfverflödigt. Jag önskar, då jag nu röstar för en revision, att denna åtgärd må af regeringen vidtagas i syfte allenast, att genom en förändrad redaktion misstolkningar och missbruk må förekommas, men icke gå vidare. Jag tror nemligen, att denna mellanrikslag är välgörande för Sverige i lika, om ej ännu större grad än för Norge.

Hufvudsaken är att ett godt förstånd råder emellan de båda brödrafolken, så att de må, då det gäller gemensamt försvar, vara starka genom att rygga mot rygg och hand i hand värna om den skandinaviska halföns frihet och sjelfständighet.

Jag förenar mig med reservanterna.

Herr Stjernspetz: Då frågan synes så godt som afgjord, vill jag icke närmare anföra de skäl, hvarför jag kommer att bifalla reservationen, utan inskränker mig att tillkännagifva, det jag i allo instämmer med hvad Herr Björnstjerna under förmiddagen i frågan yttrade. Det enda jag ville framhålla är, att de öfverklagade missbruken befunnits till största delen begångna af *svenska* affärsmän och möjliggjorda *uteslutande* i följd af våra svenska domstolars utslag, hvilka tolkat mellanrikslagen till fördel för frihandelsprincipen, under det de norska domstolarne tydt den i mera protektionistisk

*Ifrågasatt upp-
häfande af
den s. k. mel-
lanrikslagen.
(Forts.)*

rigtning, hvilken senare tolkning är den enda rigtiga, om man vill hejda missbruken. Utom detta önskar jag tillägga några ord med anledning af hvad Grefve De la Gardie yttrade på förmiddagen. Hans anförande andades en stor pessimism rörande unionens framtid och beklagade en förment brist på tillmötesgående mot oss från norsk sida. Liknande yttranden förekommo här i Kammaren för ett par veckor sedan. Det är dessa yttranden jag finner förunderliga och utan verklig grund. Ingen af desse talare har anfört några faktiska skäl för sina meningar. De hafva icke sagt i hvilka frågor norrmännen förfördelat oss eller i hvilka de velat inlåta sig i strid med oss. Jag har förgäfves i norska pressen sökt något, som skulle kunna utvisa, att några planer förefunnes att göra intrång på våra rättigheter. Det *enda* unionella spörsmål, som under de senaste 15 åren varit å bane, har varit det om de gemensamma utrikes angelägenheterna, och just de talare, som här i Kammaren klandrat norrmännen, hafva uttryckt sin stora belåtenhet med samma frågas utgång, hvarföre de väl i stället borde vara belåtna. Skulle jag gå till vår egen press, d. v. s. högertidningarne och de yttranden, som der fälts, och jemväl några, som man haft i denna Kammare, så sannerligen hafva icke norrmännen tiofaldt större skäl att klandra och frukta intrång från Sveriges sida i deras inre angelägenheter, än tvärtom. Jag kan således icke sluta mig till dem, som klandra norrmännen, därför att de söka bevara sitt oberoende af Sverige. Egendomligt är också, att samma personer, som klaga öfver det ringa samband, som existerar mellan båda landen, samma personer vilja också i samma andetag upplösa ett af de största band, som finnas, nemligen mellanrikslagen. Det finnes så litet sammanhang i allt detta, att jag knappt kan förklara, hvilken tankegång som kan ligga till grund därför. För mig återstår endast en förklaringsgrund till sådana yttranden och sådan åskådning. Den kan icke vara någon annan, än att en ringa del af svenska folket och dess representation icke kunnat med vänliga känslor mottaga den *folkliga* ministèr, som nu finnes i Norge. Deri ligger efter min tanke hela sjukan och icke i någonting annat. För min del är jag en så varm vän af unionen, att vänskapen icke låter störa sig vare sig en höger- eller en vensterministèr sitter vid styret i Norge.

Ofvan omnämnda yttranden äro betänkliga nog, då de tydligen utgå på att utan verklig anledning söka upphetsa svenska folket emot norrmännen, och *ensamt* häruti kan ligga någon fara för unionens bestånd, hvilken jag dock i de båda folkens sunda förstånd anser fullt betryggad mot dylika konstgrepp.

Jag vill icke längre upptaga tiden, utan ber att få förklara, att jag förenar mig med reservanterna.

Herr Biesert: För alla, hvilka, liksom jag, äro gränsbor, är denna fråga af synnerligen stort intresse och af stor betydelse.

Det var egentligen den talares yttrande, hvilken på förmiddagen *Ifrågasatt uppsist hade ordet, som föranledt mig att här yttra några ord. Herrar Reuterswärd och Strömfelt hafva här starkt betonat, hurusom det icke finnes någon annan utväg att komma till rätta med dessa missförhållanden än genom en så våldsam och stark åtgärd som att helt och hållet uppsäga den traktat, som nu är gällande. Det synes mig likväl som om dessa talare fäst sig allt för mycket och allt för ensidigt vid en synpunkt af saken.* *häfvande af den s. k. mel-lanvikslagen.* (Forts.)

Det synes som om de uteslutande afsett ylle- och bomullsindustrien och ansett densamma såsom det allra viktigaste i hela vårt land. Det finnes dock många andra och stora intressen att härvid beakta, synnerligast för gränsbefolkningen. För denna befolkning är en obehindrad samfärdsel af så ofantligt stor betydelse, att ingen kan tro det som icke eger närmare kännedom om förhållandena.

Det är icke allenast främmande alster, som gå från det ena landet till det andra — åtminstone är förhållandet så i min hemort — utan alla de produkter, som jordbruket kan alstra, såsom smör, ost, fläsk m. m., hafva sin enda afsättningsort på Norge.

Jag har fått ganska många bref från min hemort och från mina grannar, deri de uttala de största bekymmer för framtiden, i fall så skulle gå som Utskottet föreslagit.

Det är ju icke endast Norge, som har fördelar af denna traktat; jag skulle kunna uppräknat många exempel på att äfven Sverige har ganska stora fördelar af densamma, och dessa så kallade formanslurendrejerier äro icke endast de, som gå från Norge till Sverige, utan mycket på det sättet går vice versa.

Men detta fäster jag mig mindre vid; mera vid den frihet och lätthet, hvarmed folket på ömse sidor om gränsen får röra sig.

Jag nämnde, att mycket landtmannaprodukter fraktades från Sverige till Norge, men äfven andra artiklar, såsom trä och jern, afsättas till Norge.

Blefve traktaten uppsagd och man ej kunde åstadkomma en ny sådan, skulle förhållandet för oss, gränsbor, blifva så olidligt och svårt, att jag ej vet huru vi skulle kunna reda oss.

För den, som varit med förr i tiden, innan vi fingo dessa lättare bestämmelser, äro dessa oupphörliga lurendrejerier allt för väl bekanta. Men när en befolkning anser en lagöfverträdelse hvarken såsom synd eller skam, och en lag ofta öfverträdes, då öfverträdas lätt också andra lagar.

Naturligtvis måste moraliteten försvagas hos en befolkning, för hvilken lurendrejerier snart sagdt äro en nödvändighet; och högst beklagligt vore, om ett sådant tillstånd åter skulle inträda.

Jag vill ej längre upptaga Kammarens tid, då jag hoppas, att frågans utgång är temligen gifven; men jag har dock velat säga några ord, ty frågan är verkligen af sådan vigt, att jag ej kunnat vara tyst, om jag än eljest ej brukar säga mycket.

*Ifrågasatt upp-
häfva af
den s. k. mel-
lanrikslagen.
(Forts.)*

Jag hade helst önskat afslag på Utskottets förslag; men då man kan hafva förhoppning om att denna Kammare skall fatta samma beslut, som Andra Kammaren redan gjort, yrkar jag bifall till reservanternas förslag.

Herr Forssman: Jag anhåller att få lemna ett kort bidrag till den diskussion, som i frågan förts, och vill dervid fästa mig vid de särskilda momenten i den underhandling, som föregick den nu gällande mellanrikslagens definitiva antagande. Jag gör det därför, att jag tror, att man är berättigad att af de föregående, likartade förhållandena sluta till hvad nu kan inträffa. Man kan ju ofta sluta från orsak till verkan; och det kan ej nekas, att orsaken blir i båda dessa fall väsentligen densamma eller likartad.

Jag vill då erinra, att Riksdagen i skrifvelse af den 9 Maj 1868 anhöll, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande frågan om ett sådant ordnande af Sveriges och Norges inbördes handels- och sjöfarts-förhållanden, att samfärdseln mellan folken måtte främjas, samt framlägga nådigt förslag i detta ämne för nästkommande riksdag och storting. Generaltullstyrelsen och Kommerskollegium föreslogo, efter remiss, den 15 Juni 1869 tillsättandet af en samfärd komité. Den norska regeringen afstyrkte den 12 December 1871 tillsättandet af en sådan komité och föreslog de ändringar, som ansågos erforderliga i mellanrikslagen. Generaltullstyrelsen och Kommerskollegium inkommo med nytt utlåtande den 3 Oktober 1872. Arendet föredrogs sedan i sammansatt statsråd den 7 Mars 1873. Och Kongl. Maj:t beslöt, att öfver departements-chefens yttrande Norska Regeringens betänkande skulle infordras.

Detta är i korthet de viktigaste momenten i hela denna underhandling, hvilken, såsom herrarne finna, pågick i något öfver 5 år och 7 månader.

Af denna underhandlings särskilda moment är det ett par, vid hvilka jag vill företrädesvis fästa mig, ty de synas mig vara af alldeles särskildt intresse samt af beskaffenhet att direkt kunna inverka på frågans bedömande vid detta tillfälle. Om jag då först jemför beskaffenheten af de utlåtanden, som afgåfvos af de svenska myndigheterna, generaltullstyrelsen och Kommerskollegium, särskildt år 1872, och det utlåtande, som afgafs af den norska regeringens finans- och tulldepartement, finner jag en påfallande olikhet emellan dem deri, att de svenska myndigheterna — af hvilka den ena hade att bevaka statens fiskaliska intresse och den andra näringarnas intresse — göra till ledande grundsats i sina utlåtanden den högre, politiska synpunkten. De yttra sålunda på ett ställe:

»Såsom ofvan är antydt, anse embetsverken mellanrikslagstiftningen ega ett högre och viktigare ändamål än det af en uppgörelse, grundad endast på noggrant afvägande af ömsesidiga in- och utförselkvantiteter — på beräkning till siffran af den tullintäkt, som af en eller annan i det hela föga betydande varuartikel må kunna

antingen förväntas ingå eller antagas skola uteblifva, allt under förhållanden som i ett visst tidsmoment, nemligen det närvarande, äro för handen. Fast hellre lärer vid ordnandet af denna lagstiftning, för hvars lämpande efter industriens och transportmedlens städse växlande beskaffenhet hinder af en undantagsvis stor formel svårighet möta, blicken böra sträckas längre än till hvad som kan synas utgöra stundens kraf, så att, visserligen med aktgifvande äfven derpå, likväl den inbördes samfärdselns anspråk på ökade lättnader lemnas synnerlig uppmärksamhet.»

Ifrågasatt upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

Detta yttrande utvisar tydligen den tankegång, som framträder i och genomgår hela betänkanudet; det visar, att de svenska embetsverken vid frågans bedömande låtit sig ledas af politisk hänsyn.

Då man nu emot dem, som önska en allvarlig revision af mellanrikslagen, vill såsom ett argument uppställa, att någon politisk hänsyn härvid icke får göra sig gällande, tycker jag, att man något ensidigt uppfattat frågan; ty politisk hänsyn har i densamma verkligen redan gjort sig gällande. Deremot finner jag i det betänkande, som de svenska myndigheterna afgåfvo, icke den minutiösa, i detalj gående utredning, som utmärker den norska regeringens. Deri saknas alla sådana uttalanden, men man går deremot så långt i detaljer, att man tager upp de artiklar, för hvilka tull borde finnas etc. etc.

Således gjorde sig en helt olika uppfattning gällande från svensk och från norsk sida.

Men jag ber att vid detta det norska departementets utlåtande särskildt få fästa uppmärksamheten å en omständighet.

Det är bekant, att det var i Mars 1873 som det norska departementets yttrande begärdes, samtidigt med det att norska stortinget beslöt väsentliga förändringar i den norska tulltariffen; och dessa förändringar vidtogos, icke på norska regeringens utan på stortingets eget initiativ. När sedan Departementet i November månad samma år behandlade frågan, hade denua inträdd i ett helt annat skede än förut. Departementet yttrar också:

»Senere end det nævnte underdanigste Foredrag blev afgivet, er imidlertid indtraadt en meget væsentlig Forandring i de faktiske Forudsætninger, idet nemlig Stortinget i 1873 har besluttet betydelige nedsættelser i Tolden paa Manufacturvarer af Bomuld, Lijn og Uld.»

Det norska Departementet ansåg således, att frågans faktiska förutsättningar undergått väsentliga förändringar; och detta kan icke heller förnekas, ty förändringarna voro så väsentliga, att frågan kunde betraktas alldeles såsom ny.

Men hvad skedde sedan från svensk sida? Detta utlåtande inkom i December och redan i samma månad föredrogs det slutligen inför Kongl. Maj:t. De svenska myndigheternas utlåtande häröfver infordrades således aldrig i denna fråga, som ju dock var en helt ny; och detta har förundrat mig. Jag vill visst ej uttala något

*Ifrågasatt upp-
håfvande af
den s. k. mel-
lanrikslagen.
(Forts.)*

omdöme, huru vida den behandling, som frågan undergick, var fullt grundlagsenlig, men det har icke kunnat undgå att väcka min förvåning, att inga svenska myndigheter fingo i saken yttra sig, efter den Norska Regeringens uttalande.

Men, säger man, kanske man nu kan hoppas på en bättre utgång än vid förra tillfället. Jag tror icke, att någon anledning förefinnes dertill. — Det är en känd sak, att de intressen, som äro förknippade med mellanrikslagen, äro nu större än de då voro. — Om nu den utväg väljes, som af reservanterna föreslagits, är det tydligt, att dessa intressen med hela sin tyngd komma att verka derhän, att förhandlingarna i ämnet komma att dragas ut på tiden kanske i 5, 6 år. Om deremot den andra utvägen väljes, komma samma intressen att verka i motsatt riktning. De måste då verka till att få en uppgörelse till stånd så fort som möjligt.

Om det sålunda förut varit svårt att åstadkomma en uppgörelse, tror jag det nu blir ännu värre — äfven med hänsyn till de ekonomiska förhållanden, som förra gången voro rådande, och de, som nu råda. Det måste vara lättare att åstadkomma en dylik uppgörelse i goda tider än under ekonomiskt dåliga. Jag tror alltså, att äfven de ekonomiska förhållanden, som nu äro rådande, komma att verka derhän, att svårigheterna icke blifva mindre, utan snarare större.

Och ser man på de politiska förhållandena — hafva vi väl då att nu vänta oss ett större tillmötesgående än för 10 år sedan? Jag tror det icke.

Af hvad jag nu haft äran anföra torde det vara lätt att sluta till hvilken utväg, jag för min del skulle finna vara den lämpligaste.

Herr Bennich: Den siste ärade talaren behagade erinra om de allmänna och stora synpunkter, ur hvilka de svenska embetsmyndigheterna uttalat sin mening rörande denna mellanrikslags lämplighet för en tretton eller fjorton år sedan. Jag är honom tacksam för att han i Kammararens minne återfört den uppfattning, som svenska myndigheterna visste att gifva åt denna stora fråga, och jag är öfvertygad derom, att denna Kammare skall med fullt erkännande egna de svenska myndigheterna sin aktning för denna uppfattning, liksom jag hoppas, att samma uppfattning i närvarande stund och alltid skall göra sig gällande i båda länderna.

Det var dock icke med anledning af den siste ärade talarens yttrande, som jag begärt ordet.

Den talare, som hade ordet näst efter mig på förmiddagen, yttrade såsom sin mening, att jag i mitt inre gerna såge mellanrikslagen ändrad. Ja, så till vida hade han rätt, som jag gerna vill hafva genomförda så beskaffade ändringar och sådana förklaringar meddelade, att denna lag icke må gifva anledning till någon misshällighet emellan de båda folken och icke heller gifva anledning till något missförstånd på ena eller andra sidan om Kölen; men det var icke, såsom han tillika förmenade, att jag i egenskap af *fri-*

handlare önskade ändring i lagen, utan det var såsom *administrativ* *Ifrågasatt upp-*
embetsman som jag önskade denna förändring, emedan jag, såsom *häfvande af*
 den senare ärade talaren äfven anmärkte, mer än en gång fått er- *den s. k. mel-*
 fara obehagligheterna och svårigheterna deraf att mellanrikslagen *lanrikslagen.*
 blifvit på olika sätt tillämpad i begge länderna. (Forts.)

Jag har varit lagskipande embetsman i snart ett halft sekel och känner ganska väl till, att, huru än en lag är skriven, man dock aldrig kan förekomma att olika meningar om lagens syfte och mening i olika punkter göra sig gällande så väl inom jurisdiktionen som inom administrationen; men därför har jag icke trott, att lagarne borde upphävas. De kunna modifieras, de kunna förklaras; men att upphäva dem, därför att olika tolkning af desamma eger rum, synes mig vara att gå alltför obetänksamt till väga.

Man har sagt, att de norska myndigheterna väl vetat at göra sig mellanrikslagen till godo; ja, naturligen söker hvar och en att bevaka sina intressen; men de meddelanden, som på förmiddagen kommit till Kammarens kunskap, utvisa, att så väl den norska regeringen som de norska tullmyndigheterna uttalat en ganska bestämd afsigt att göra mellanrikslagen lefvande och gällande i sin rätta mening på båda sidor om gränsen.

Min ärade vän på norrköpingsbänken, med hvilken jag ogera inlåter mig i några kontroverser, emedan jag för honom hyser stor aktning och vänskap, har på samma gång erkänt, att Generaltullstyrelsen i Sverige försökt att, så vidt på den ankomme, åt lagens stadganden gifva en likformig tillämpning i begge rikena, som han förebrått Generaltullstyrelsen, att den skulle i särskilda frågor hafva underlåtit att fullfölja de af samma styrelse uttalade åsigter. Sålunda har han såsom en inkonsequens anført, att Generaltullstyrelsen vägrat restitution af påförda och uppburna tullavgifter för varor, som, enligt hvad ådagalagdt blifvit, i handelsafsigt införts i smärre poster öfver gränsen från Norge till Sverige; hvaremot Generaltullstyrelsen meddelat åtskilliga af sina underlydande att konfiskation och beslag å dylika varor icke finge ega rum.

Men han har dervid förgätit att, under det Generaltullstyrelsen hade att respektera Sveriges Högsta Domstols utslag i fråga om de kriminella påföljderna för en eller annan handelsoperation, så har Generaltullstyrelsen deremot varit fullkomligt oförhindrad att se till att de finansiella påföljderna komme att tillämpas efter Generaltullstyrelsens uppfattning af hvad som vore rätt och billigt. Den ena eller den andra administrativa myndigheten har icke att upphäva sig till domare i de förra frågorna emot hvad landets Högsta Domstol förklarar icke vara olagligt; men det går deremot väl an, att en administrativ myndighet med afgift belägger en handelsoperation, den myndigheten anser enligt svensk lag vara underkastad beskattning. Det är *detta*, som Generaltullstyrelsen ansett sig berättigad att göra och emot hvilket jag ännu ej hört någon svensk myndighet uttala sitt ogillande.

*Ifrågasatt upp-
häfva af
den s. k. mel-
lanrikslagen.
(Forts.)*

Samma ärade talare åberopade till stöd för sin mening derom, att Generaltullstyrelsens tolkning af mellanrikslagens bestämmelse om hvad med ordet tillverkning skulle förstås, stode i strid med hvad Kommerskollegium genom sitt till de svenska fabrikanterna aflåtna cirkulär i och för statistiken föreskrifvit, nemligen att »då vid en och samma fabriksanläggning idkas flera olika slag af handteringar t. ex. väfning, spinning, tryckning, färgning, blekning o. s. v., bör hvarje sådan handtering betraktas såsom en särskild fabrik etc.»

Det är emellertid precis samma tanke, som hos Generaltullstyrelsen gjort sig gällande, nemligen att hvar och en dylik handtering utgör en fabrikation för sig, om ock bedrifven inom samma fabriksanläggning, och att således hvarje sådan fabrikation, den må bestå i färgning eller i tryckning eller något dylikt, utgör en särskild tillverkning och skall såsom sådan betraktas och behandlas. Således finner jag alls icke, såsom den ärade motionären förmenade, någon motsägelse emellan Kommerskollegii i statistiskt hänseende meddelade föreskrifter och hvad Generaltullstyrelsen i fråga om tillämpning af mellanrikslagen såsom sin mening uttalat; utan tvärt om den fullkomligaste öfverensstämmelse.

Han anmärkte vidare, — och det var den egentliga utgångspunkten för hans motion, — att Generaltullstyrelsen hade i samråd med det norska tull- och finansdepartementet meddelat ett cirkulär derom, att kläder, tillverkade i det ena landet, skulle i det andra erkännas som det förra landets tillverkning; och dervid anförde han, att om man i ena landet sydde till en frans på ett stycke utländskt tyg, skulle detta tyg dermed i det andra landet erkännas såsom det exporterande landets egen produkt. En dylik uppgift meddelades också under förhandlingarne i Bevillnings-Utskottet. Der åberopades, att en namngifven, för trovärdighet känd man, genom tullmyndigheten i Göteborg erfarit och meddelat det förhållande, att från Norge till Sverige infördes tygstycken om 16, 18 till 20 alnars längd, försedda med i Norge påsydda fransar, och att dessa tygstycken, ehuru från utlandet till Norge införda,ingo i Sverige, nemligen i Göteborg, införas såsom schalar eller plaider tullfritt, såsom varande en norsk tillverkning.

Ehuru den uppgifna sagesmannen äfven af mig är känd såsom fullt trovärdig, ansåg jag mig likväl icke kunna antaga den märkliga uppgiften för god, hvarföre jag genast anmodade tulldirektören i Göteborg att söka omsorgsfullt utröna och meddela mig bestämdt yttrande, huru vida någonsin förekommit en sådan kasus som den omnämnda i Bevillnings-Utskottet offentligt omtalade; och jag är berättigad meddela Kammaren det svar af den 5 innevarande månad, jag från tulldirektören bekommit. Han säger i sin skrifvelse, att han med ledning af samtliga packhustjenstemännens yttrande är i tillfälle meddela:

»att under årets lopp icke förekommit mer än en enda post kläder

af ylleväfnad från Norge och denna utgörande mössor af ylleväfnad, vägande 26 kilogram;

»att under de år norska firman», — namnet vill jag här icke uppgifva — »egde här en filialafdelning, infördes hit från Kristiania ofta kläder af norsk tillverkning, utgörande uteslutande gosskläder samt gröfre arbetskläder;

»att de kläder af norsk tillverkning, som hitkomma under märket», — detta behöfver jag icke heller omnämna — »alltid befunnits utgöra mössor samt att *icke någon* af packhusets tjänstemän kunna erinra sig hafva sett schalar eller kläder hit införas från Norge.

»Af ylleväfnader (alngods) är importen icke obetydlig, dock uteslutande af gröfre beskaffenhet samt vadmal, och alltid, likasom förenämnda kläder, åtföljda af tullmyndighets produktionsbevis.»

Och han tillägger slutligen, bland annat: »Hvilken tullmyndighet i Göteborg, som skulle hafva lemnat det anförda yttrandet, kan jag icke förstå, ty fråga om införsel eller tullbehandling af schalar och kläder har *icke* förhandlats hvarken med packhusinspektionen eller någon dess tillydande; och jag anser mig derföre berättigad att betvifla yttrandets rigtighet.»

Det är emellertid på sådana uppgifter af personer, hvilka sakna allt ansvar för sina berättelser, det är på sådana uppgifter, huru otroliga de än må vara, som man här grundar påståenden, att i Norge åsatta fransar på ett stycke utländskt kläde göra det till en norsk produkt; och här har jag i min hand detta officiella svar på de upplysningar, jag i detta afseende begärde. Herrarne må icke misstycka, att det nära berörer chefen för det administrativa verk, som här är i fråga, då uppgifter lemnas, som ganska djupt kränka dess embetsmän.

Under förhandlingarne i Bevillnings-Utskottet, der det talades på samma sätt som i Utskottets betänkande och det missnöje, som rådde i gränsprovinserna öfver denna lags tillämpning, erhöj jag ett bref från en för mig fullkomligt obekant man, dateradt den 1 i denna månad och detta bref bekräftar, att i gränstrakterna skulle man anse såsom en stor olycka, om denna lag, såsom nu yrkats, blefve upphäfd. Jag vågar antaga att den ledamot af Kammaren, som här för en stund sedan hade ordet och som är från en gränsprovins, mycket väl känner till förhållandena derstädes; och jag tror, att, likasom han, en hvar i gränsdistriktet, som icke är beroende af några alldeles egendomliga inflytanden, skall vitsorda, att den af mellanrikslagen medgifna frihet för trafiken öfver riksgränsen är af begge folkens intressen högeligen påkallad. Jag har så mycket större anledning till detta antagande, som redan långt före Norges förening med Sverige, ja ända långt tillbaka under frihetstiden, Sverige åtskilliga gånger utfärdade förordningar, grundande sig på öfverenskomelser med Danmark, med hvilket Norge då var förenadt, och genom hvilka öfverenskomelser för gränstrafiken medgäfvos särskilda lättnader.

Ifrågasatt upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

Ifrågasatt upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

Skulle vi nu, sedan mer än 70 år föreningen med Norge egt rum och vi oupphörligt ökat våra samfärselsförbindelser, — skulle vi nu taga ett steg tillbaka och upphäfva de lättnader, af hvilka gränsboarna äro i stort behof? Nej, mine herrar, jag tror, att vi med stor varsamhet böra behandla dessa frågor, så vida vi icke vilja framkalla olägenheter, större än den mer eller mindre betydande pekuniära uppoffring, som möjligen kan i följd af den friare samfärdseln komma att drabba det ena eller andra af de förenade rikena!

Man må göra sig hvilka fantasier som helst i afseende å möjligheten att bevaka en land- och fjellgräns om 150 mils längd eller hvad det kan vara, men herrarne skola otvifvelaktigt lätt inse, att en bevakning på en sådan landgräns, så vida den skall handhafvas utan mellanrikslag, blefve en omöjlighet ur det allmännas synpunkt, och till moraliskt och ekonomiskt förderf för hela gränsbefolkningen.

Ett och annat af hvad i öfrigt anförts, kunde måhända påkalla vidare genmäle, men jag är i stora frågor icke runstycksräknare. Jag tror icke, att när frågan gäller ett stort nationelt intresse, man får se alla saker i allt för små dimensioner; och därför ber jag att ännu en gång få hemställa till Kammaren, att Kammaren måtte, med afslag å Utskottets förslag, förena sig i det beslut, som Andra Kammaren redan fattat och som icke innefattar mer eller mindre än en anhållan, att en revision måtte vidtagas af de delar utaf lagen, som gifvit anledning till missförstånd eller olika tillämpning, men ingalunda i första stadiet vidtaga en så våldsamt åtgärd som att upphäfva denna mellanrikslag, som i sin grund går tillbaka längre än sjelfva föreningen emellan Sverige och Norge.

Detta anförande mottogs med bifallsrop.

Her Carlsson, Lars: Då jag inom Utskottet deltagit i det beslut, hvartill Utskottet kommit, så är det klart, att jag önskar framgång deråt och detta hufvudsakligen på den grund, att jag anser vårt förhållande till Norge icke längre böra hindra oss att ordna våra egna förhållanden på ett lämpligare sätt. Att mellanrikslagen för oss är ett sådant hinder, har tillräckligt blifvit visadt vid innevarande Riksdag, då den stora tullfrågan var före. På denna lag berodde att artiklar, sådana som spanmål, mjöl, mais o. d., å hvilka vi ville sätta tull, det oaktadt skulle hafva kommit att tullfritt införas från Norge. Den har dessutom visat sig innehålla otydligheter, som här i dag från flera håll påpekats och vållat oegentligheter vid behandlingen af varor, som hit införas från Norge. Man har tvekat, huru vida dessa varor äro af norsk tillverkning och sålunda tullfria eller af utländsk och då underkastade afgift enligt tulltaxans bestämmelser. Hvad nu unionen vidkommer, tror jag för min del att denna genom traktatens uppsägande snarare skulle stärkas än försvagas, ty sedan felaktigheterna som lagen innehålla blifvit rättade, vore intet hinder att en ny lag blefve antagen, fotad på bättre grunder än

den nu varande, så att billighet och rättvisa å båda sidor iakttoges. Denna lag skulle af Riksdagen kunna antagas samtidigt med den nya tulltaxan. Dessutom, icke må Norge förtänka oss att vi vilja ordna våra tullförhållanden, så att de blifva tidsenliga och mer i likställighet med utlandets än hittills varit fallet. På dessa skäl har jag i Utskottet understödt dess nu föreliggande förslag och jag skulle äfven i dag hafva yrkat bifall dertill, men då jag hör att Andra Kam-maren redan afslagit betänkan-det och antagit den betänkan-det åtföljande, af herr Bennich med flera afgifna reservationen, vill jag icke genom fasthållande af Utskottets ståndpunkt sönderbryta frågan, utan anhåller i förhoppning att saken äfven genom ett bifall till reservationen skall föras framåt, få yrka bifall till densamma.

Ifrågasatt upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

Friherre Barnekow: Då jag af sjukdom varit förhindrad att deltaga i Utskottets förhandlingar, torde det tillåtas mig att tillkännagifva min ståndpunkt i frågan. Efter all sannolikhet hade jag deltagit i det beslut, hvartill Utskottet kommit. Under de år jag varit medlem af Utskottet, har det ofta varit tal om mellanrikslagens förhållande till tulltaxan. Särskilt vid ett tillfälle, då tullarne på råg och mais behandlades, framställdes det påståendet, att i fall dylik tull åsattes, kunde spanmålen införas till Norge, der malas och sedan tullfritt reexporteras. Men en lag, hvilken kan tolkas på det sättet, att en vara, med värde af 15 à 16 kronor genom nedläggandet af arbete derpå för 50 öre göres till landets produkt, anser jag icke vara lämplig eller leda till någotdera landets nytta.

Såsom frågan nu föreligger, då Andra Kam-maren bifallit reservationens förslag, vore det måhända klokast att antaga detsamma; jag har emellertid icke något yrkande att göra.

Rop hördes nu på proposition.

Friherre Ericson. Jag afstår från ordet och instämmer med reservationerna.

Grefve Strömfelt: Jag ber om ursäkt, att jag, ehuru tiden är långt framskriden, tager uppmärksamheten än en gång i anspråk, men jag måste svara på några yttranden af min ärade vän herr Bennich. Han började med att omnämna ett bref, som han hade haft från riksgränsen, uti hvilket uttalades den lifliga önskan, att mellanrikslagen icke skulle upphävas. Jag anhåller få se namnteckningen under detta bref. Utan att inför Kam-maren anse mig behöfva uppgifva namnet på brefskrifvaren, ber jag herr generaltulldirektören jemföra namnteckningen under det af honom citerade brefvet med innehållet i den af mig här förevisade handling. Sedan hans identitet nu blifvit konstaterad, anhåller jag att om honom få säga några ord.

Jag håller här i min hand norska rättegångshandlingar som

*Ifrågasatt upp-
häfvande af
den s. k. mel-
lanrikslagen.*

(Forts.)

röra samma person, som i folkets namn skrifvit och anhållit, att mellanrikslagen icke måtte upphävas. Och hvad gäller denna rättegång? Mine herrar, en person, som varit en bland de svårare s. k. »formanssmugglar», som norska regeringen kanske haft att göra med. Det framgår af denna rättegång, att han på icke mindre än tretton olika ställen hade gjort upp om försäljning af diverse varor för att sedan frakta dem från sin bod. Han är handlande på svenska sidan och ville sälja till norska handlande, men blef genom rättegången afbruten i denna verksamhet och dömd till 135 kronors böter för oloflig handel. Det är ju alldeles klart att i en sådan persons intresse skall ligga, att mellanrikslagen må bibehållas i sin nu varande form. Jag vill nu icke yttra mig mot den talare från Norrland, som var så angelägen att denna lag skulle fortfara; jag vet icke hvad han har för skäl till en sådan önskan, men då han talade om att »folket» så lifligt önskar bibehållandet deraf, får jag bekänna, att jag misstänkte att något döljer sig bakom, och jag har rätt att göra detta med erfarenhet från de handlingar, jag nyss citerat angående samma ämne.

Den ärade ordföranden i Bevillnings-Utskottet nämnde något om, att administrativ myndighet eger rätt att tillämpa tullsatser; detta med anledning af mitt yttrande på förmiddagen om tullstyrelsens skrifvelse till Mons station angående vägrad restitution af tull för ett parti hattar. Det är något för mig alldeles nytt att sådant får ske i samma fall der Högsta Domstolen förut genom utslag bestämt att varutrafiken är tillåten utan att tull erlägges. Detta får jag bekänna förefaller mig något krångligt och jag har svårt att i hast sätta mig in deruti. Emellertid står det fast, att Generaltullstyrelsen tre månader förut låtit en vara slippa tullbehandling, som uppenbarligen i handelsafsigt infördes öfver Strands station. Vederbörliga skrivelser äro af den 23 Augusti och 19 Maj 1882; så länge som denna diskussion dragit ut på tiden vilja väl icke herrarne att jag skall gå till handlingarne och uppläsa dem.

Talaren sade vidare, att tullstyrelsen tolkat begreppet »tillverkning» alldeles i enlighet med Kommerskollegii cirkulär, som jag på förmiddagen återopade. Detta vill jag på det bestämdaste bestrida, ty det står i cirkuläret: »vid beräkningen å värdet å tillverkningen vid sådana fabriker, t. ex. färgerier, kattunstryckerier o. s. v., som icke åstadkomma nya produkter, utan gifva en förut åstadkommen tillverkning ett högre värde, bör endast tillökningen i värdet upptagas, såsom färgerikostnad, tryckningskostnad o. s. v.» Men Generaltullstyrelsen tillämpar detta så, att hon beräknar icke blott tillökningen i värdet på en redan förut åstadkommen tillverkning, utan låter den äldre utländska tillverkningen släpa med på den nya tillverkningens räkning och antaga dess benämning.

Talaren sade slutligen, att han blifvit oangenämt berörd af hvad som blifvit anfördt om fransar. Jag får derpå svara, att jag gjort några anteckningar ur finansministerns bref af den 27 Januari 1886

till norska regeringen, och der står, att han biträder fullkomligt *Ifrågasatt upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.* den åsigten, att man i afseende på kläder torde böra fordra att de skola vara fullständigt sydda i ettdera riket, så att man icke t. ex. anser strumpstolsväfnader vara tillverkade i någotdera riket *derför att man der försett dem med några linningar, band eller knappar* o. s. v. Jag förmodar att finansministern icke skrifvit detta utan anledning. — Jag går alltid ut från den åsigten, att någon anledning skall finnas för hvad folk gör och låter. — Finnes det i förevarande fall en sådan anledning, så frågar jag: är det mer arbete att sy fast knappar, band eller linningar vid kläder än fransar vid ylletyg?

(Forts.)

Hvad den ökade bevakningskostnaden beträffar om lagen upphäves och någon annan icke träder i stället, så är det icke så synnerligen farligt dermed heller. Det är ju icke fråga om annat än att ersätta den gamla förordningen med en ny, och då behöfves ingen förökad bevakningskostnad. Jag har emellertid sökt taga reda på den i förra fallet möjligen behöfliga förökning och den stiger icke till sådana belopp, som man skulle kunna tro af tullchefens yttrande. Gränsridarne kunna med 2- à 300 kronors löneförhöjning bestrida tjänst äfven såsom föreståndare.

För att komplettera mina genmälen får jag här med afseende på den stora fara, för hvilken befolkningen skulle utsättas, i fall mellanrikslagen under någon tid upphäfdes, lemna uppgifter som jag fått af gränsridarne; utefter gränsen finnas endast i Dalsland, Vermeland och Dalarne icke mindre än 83 handelsbodas på svenska sidan med ett omsättningsbelopp — många hafva dock undandragit sig att lemna uppgifter — af öfver 1,500,000 kronor. Jag kan icke tro att folket under sådana omständigheter komme att lida så särdeles stor nöd, men min afsigt har icke varit att framkalla något mellantillstånd.

Jag respekterar högt den norska nationens lifskraftighet och den kraft, hvarmed den bevakar och bevarar sina intressen, men jag är fullt förvissad att en så kraftig nation någon gång bör få känna en kraftutveckling från sin medintressent, så vida den skall kunna behålla aktningen för honom. Jag trodde derför och tror ännu, att enda sättet att få en mellanrikslag fotad på andra grunder snarligen till stånd är upphäfvandet af den nu varande. Jag är likväl fullt och fast öfvertygad, att sedan Andra Kammaren fattat sitt beslut, Första Kammaren kommer att instämna deri. I Andra Kammaren fans likväl en mycket stor minoritet; jag tror för min del att vid underhandlingar, som — jag hoppas det åtminstone — komma att föras från svenska sidan, det skulle lända dem till styrka om äfven minoriteten i Första Kammaren blefve känd, och af det skälet kommer jag sannolikt att begära votering, ehuru jag, som sagdt, icke tror att den åsigt, jag förfäktar, kommer att vinna seger efter det beslut, som Medkammaren fattat.

Ropen på proposition förnyades.

Första Kammarens Prot. 1886. N:o 41.

Ifrågasatt upp-
häfvande af
den s. k. mel-
lanrikslagen.
(Forts.)

Herr Casparsson: Blott två saker ber jag att i största kort-
het få uttala, nemligen att till motionären hembära min tacksamhet
derföre att han bragt frågan under diskussion i Riksdagen. De upp-
lysningar, han lemnat, hafva verkligen varit öfverraskande och icke
minst derutinnan att fråga om förändring af mellanrikslagen allt
sedan 1880 hvilat hos regeringen utan att den gjort något för dess
lösning. Jag hade i det längsta väntat att få någon förklaring
deröfver, men då så icke skett ännu vid slutet af diskussionen, har
jag icke kunnat underlåta att deröfver uttala min stora förundran.
En kommande forskare skall i dagens diskussion och de af motio-
nären lemnade upplysningar erhålla rika ämnen till studium af de
unionella förhållandena sådana de för närvarande äro. Till sist vill
jag, om Riksdagen beslutar att hos Kongl. Maj:t anhålla om en revision,
uttala den önskan, att denna måtte ske *snart*, ty att så sker, tror
jag vara af behofvet högeligen påkalladt.

Något särskildt yrkande har jag icke att framställa.

Herr Lindahl: Jag har begärt ordet endast för att till dis-
kussionen lemna några upplysningar rörande en fabrikation och det
sätt, hvarpå mellanrikslagen med afseende derå tillämpats. Det är
fabrikationen af fotogenlampor. Dessa lampor införas nu från Norge
tullfria såsom norsk produkt, till skada för både våra fabrikanter
och vår tulltaxa. Lampfötterna, som äro af zink, införas till stor
del till Norge från Tyskland och blifva i Norge endast målade eller
lackerade, samt draga vid införseln dit endast 7 öre per kilogram i
tull hvarefter de ingå som norsk produkt tullfria till Sverige, ehuru
annars tullen derå skulle här utgöra 35 öre per kilogram. Vidare
äro lamporna försedda med tyska brännare, tyska vekar och tyska
kupor, men inkomma hit såsom norskt fabrikat; det är endast lamp-
glasen och oljehusen som äro af norsk tillverkning. Att det är
tyskt fabrikat finner man äfven deraf, att brännarne äro försedda
med tysk stämpel: »kosmosbrenner». Vekar kosta annars i Sverige
en krona per kilogram i tull, hvaremot tullen derå i Norge endast
är 13 öre per kilogram. Tullen å brännare i Sverige är 35 öre per
kilogram; i Norge deremot kunna de införas tullfria under namn
af maskindelar. Lampkupor draga äfven i Sverige en tull af 35 öre
per kilogram, men ingå tullfritt i förening med lampor såsom norskt
fabrikat. Jag har endast velat lemna dessa upplysningar till dis-
kussionen af ämnet, men vill i sjelfva saken icke göra något yrkande.

Herr Forssell, Hans: Den ärade talaren på Uplandsbänken
yttrade nyss något om det oförklarliga faktum, att framställningen
från Generaltullstyrelsen så många år hvilat hos regeringen utan att
leda till någon åtgärd. Då jag var chef för Finansdepartementet vid
den tid, då framställningen först inkom till departementet, kan jag
anse mig befogad att i någon mån bidraga till lösning af gåtan.
Den var, såsom vi här på förmiddagen hörde, en framställning som

rörde en oegentlighet vid tillämpningen af mellanrikslagen. Men det var en oegentlighet, om hvilken man icke visste huru stora dimensioner den hade, och jag tror mig kunna påstå, att i hvarje land det tages såsom regel att, så vidt möjligt är, svårigheter vid tillämpningen af internationella traktater utjemnas på administrativ väg, och att man endast i yttersta nödfall tillgriper den utvägen att vända sig till representationen för att begära ändring af sjelfva lagen. Det var derföre som, vid det tillfälle då denna den 13 februari 1880 dagtecknade skrifvelse inkom, regeringen ansåg sig först böra erhålla upplysningar om vidsträcktheten och betydelsen af de oegentligheter, som förekommit på gränsen, innan några kraftåtgärder vidtogos, och det var derföre som en återremiss till tullmyndigheterna beslöts. Då ärendet derefter återkom, hade jag länge sedan lemnat departementet, och är jag naturligtvis icke befogad att meddela närmare upplysningar om orsaken hvarför detsamma fått hvila; men det torde icke vara svårt att utgrunda huru som den framställning, som skulle göras både till svenska Riksdagen och norska representationen, mötte betänkligheter i Norge, icke af någon ovilja mot Sverige, utan helt enkelt derföre, att, såsom vi alla veta, åtminstone till sommaren 1884 norska regeringen stod i den ställningen till representationen, att den knappast kunde framlägga något som helst förslag i något ämne med utsigt till framgång. Man må icke heller förtänka respektive regeringar om de, med kännedom om ställningar och förhållanden i representationen, varit betänksamma att, der icke ärendet vore af dess större vikt, framtälla förslag, som i någon mån skulle kunna väcka missämja eller på något sätt missytas inom någondera representationen.

För min del får jag bekänna, att jag hade den åsigt ännu vid början af denna riksdag, att mellanrikslagen så mycket som möjligt bör lemnas i fred, synnerligen under nuvarande tid, helt enkelt derföre, att de oegentligheter, hvaröfver man klagat, synas mig relativt obetydliga, d. v. s. allt för obetydliga för att för deras skull sätta någon storartad missionsapparat i gång. Sedan man nu emellertid lyckats genom stark agitation uppdrifva stämningen i Sverige till kokpunkten, har frågan på sätt och vis fått ett annat utseende, och det är också derföre, som jag för min del, ehuru med någon ovillighet, deltagit i reservanternas förslag att ingå till Kongl. Maj:t med en skrifvelse för att påyrka revision.

Då så många yttrat sig, må äfven mig i diskussionens sista timme medgifvas att säga några ord om den särskilda betydelse, jag vill tillerkänna en sådan skrifvelse. Den ärade representanten för Norrköping delgaf Kammaren på förmiddagen en mängd med stor omsorg och flit insamlade uppgifter om den så kallade formanssmugglingen, som isynnerhet i Vermland bedrifves. Om man nu ser bort från hvad man kan säga om denna smuggling på grund af förmodanden och utan stöd af siffror, då man ju kan tillägga densamma så superlativa predikat som helst, så får man medgifva, att

Ifrågasatt upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

Ifrågasatt upphäfvande af den s. k. mel-lanrikslagen. det som anfördes till stöd för påståendet, att denna smuggling vore så särdeles storartad och ruinerande för svenska statskassan och för svenska industrien, i sjelfva verket icke var några betydande siffror.

(Forts.)

Den ärade talaren uppläste vissa uppskattningar, som han från tullkammardistriktet erhållit, å tullbeloppen af de varor, som på detta sätt öfver gränsen införas; vi hörde siffror sådana som 36,000, 26,000, 5,000—6,000 — belopp, som ju i sjelfva verket *icke* äro synnerligen förfärande, helst i jemförelse med tullbeloppen i deras helhet.

Men dermed må nu vara huru som helst; onekligt är, att icke allt är såsom det bör vara, då en varuförsel öfver gränsen, som enligt lagens mening bör vara endast *husbehöfsinförsel*, blir en *handelsinförsel*, till följd deraf att våra svenska domstolar tolka denna lag efter dess *bokstaf*, *emot* dess tydliga *mening*. Lagens bokstaf bör också därför ändras, så att äfven den mest bokstafstrogne domare kan komma att tolka lagen efter dess tydliga mening. En sådan önskan må ju gerna Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t framställa. Kongl. Maj:ts regering kan naturligtvis icke annat än helsa en sådan skrifvelse välkommen, emedan den skänker ett stöd åt de yrkanden, till hvilka regeringen kan finna sig föranlåten.

Men i en sak af denna beskaffenhet gäller det naturligtvis som regel, att man icke bör göra öfverloppsgerningar, att man icke bör tillgripa *stora* medel, när de smärre medlen äro fullt tillräckliga.

En skrifvelse är i detta fall alldeles tillräcklig. Ty det gäller ju intet annat än att hos Norge göra en framställning derom, att 4:de § måtte, icke ändras utan förtydligas derhän, att svenska domstolar måtte komma i tillfälle att gifva lagen i Sverige en sådan tillämpning, som är alldeles öfverensstämmande med den tolkning, de norska domstolarne redan gifvit åt samma lag i Norge.

Vore det fråga om något annat, såsom att i Sverige eller i båda länderna åt lagen gifva en tolkning, som *icke* förut gifvits i Norge, ja, då kunde man ju tänka sig motstånd från norsk sida; men såsom det nu är, kunna vi icke antaga, att invändningar göras för att motverka Sveriges sträfvan att rättsförhållandena måtte blifva lika på begge sidorna om Kölen.

Jag är fullt förvissad derom, att, sedan en sådan skrifvelse afåtits från Riksdagen, en Kongl. proposition i ämnet kan inkomma både till Riksdagen och Stortinget redan nästa år.

Detta var nu den ena af anmärkningarna, den som rörde den s. k. formanssmugglingen. Den andra är af annan art. Den berörer hvad vi skulle kunna kalla färgningssmugglingen.

Såsom bekant har man i det afseendet en gång haft att klaga öfver ett verkligt missbruk. Det har någon gång inträffat, att från Norge hit införts under namn af norska tillverkningar engelska väfnadsfabrikat, som i Norge blifvit färgade så lösligt, att afsigten tydligen varit att här i Sverige afyttra varan såsom vanlig bomullsväf efter färgens urtvättning. Knepet har bedrifvits, icke af norrmän utan af en svensk firma i Göteborg genom en dansk agent, som var

bosatt i Kristiania. Detta knep blef af tullmyndigheterna städfjadt och lärer, efter tullmyndigheternas försäkran, numera icke vidare förekomma.

Ifrågasatt upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

Nu hafva emellertid åtskilliga svenska fabrikanter och deras målsmän af farhågor för dylika missbruk låtit leda sig till det påståendet, att all införsel af färgningsfabrikat från det ena landet till det andra med anspråk på tullfrihet för sjelfva färgningsprocessen vore ett missbruk af mellanrikslagen, ett missbruk, som skulle bero på ett specielt norskt intresse och emot hvilket Sveriges intresse måste göras gällande.

När nu från det norska tull- och finansdepartementet en annan åsigt i denna punkt uttalats, så har man ropat: se der huru det norska intresset reser sig! Hvilken omedgörlighet vid underhandlingen. Och så vill man gripa till uppsägningens skarpa svärd för att förgöra hela mellanrikslagen. Härvid har man gjort sig skyldig till två misstag.

Först och främst är det ej rätt, att den tullfria importen af färgningsfabrikat nödvändigtvis representerar endast ett norskt intresse, och för det andra är det icke riktigt, att det hittills varit fråga om underhandling rörande *ändring* af mellanrikslagen i denna punkt.

Detta är af någon vigt att iakttaga, när det här spörjes, huruvida färgade tyger i ena landet må få tullfritt införas i det andra, oberoende af det ofärgade tygets produktionsort, att denna fråga ju äfven berörer de svenska färgeriernas rätt att införa sådana fabrikat till Norge; och man har ännu icke ur denna synpunkt fått pröfvadt, huruvida de svenska färgerierna önska att se sin export till Norge hämmad på samma gång som de norska färgeriernas export till Sverige skulle inskränkas.

För det andra har det hittills icke varit fråga om annat än en *tolkning* af lagens nuvarande bestämmelser.

Med afseende å meningsskiljaktigheterna i denna punkt förhåller det sig ju så, att grefve Strömfelt och åtskilliga Norrköpingsfabrikanter haft den äran att på sin sida räkna den svenske finansministern, då deremot Generaltullstyrelsen och Kommerskollegium sett den norske finansministern instämma i sin uppfattning af lagens bestämmelser. Meningsskiljaktigheten beror alltså icke på det ena eller andra landets intresse, utan helt enkelt på större eller mindre skärpa och klarhet i uppfattningen af lagens stadgande.

Helt annorlunda ställer sig saken, när man frågar: bör mellanrikslagen förändras på det sätt, att färgeri-industrien ensam, eller möjligen äfven några andra, beröfvas den rättighet, som tillkommer andra industrier, att få sina fabrikat, oberoende af råämnets produktionsort, tullfritt införda i det andra landet. Vid en sådan undersökning komma naturligtvis att göra sig gällande dels de svenska och dels de norska färgeriernas intressen. Jag vet icke hvad de svenska färgerierna komma att säga, när frågan pröfvas; jag vet

*Ifrågasatt upp-
håfvande af
den s. k. mel-
lanrikslagen.*
(Forts.)

heller icke hvad de norska komma att säga. Men finge man döma efter deras relativa betydighet, borde i de norska färgeriernas intresse just icke någon motsträfvighet visa sig i denna punkt. Afven de, som lägga stor vikt på denna anmärkningspunkt, synas således kunna vara väl betjente med en skrifvelse.

Jag tror derföre, att hvarje annan åtgärd från Riksdagens sida än en skrifvelse är onödig; men det som är onödigt är också onyttigt, och den ifrågasatta uppsägningen skulle blifva onyttig i dubbel måtto. Först och främst derföre, att densamma skulle sätta våra hittills ganska lifliga handelsförbindelser med detta land i fara, derföre att det skulle ställa vår export på Norge, som är de svenska manufakturernas snart sagdt enda export, under ett skadligt provisorium. Slutligen vore den onyttig derföre att den just genom sin onödighet har en lätt bismak af ovänlighet.

En ärad talare på östgötabänken har nyligen i denna fråga om mellanrikslagens uppsägning inblandat en norsk skald och hans vexlande stämningar gent emot unionen och Sverige. Det tycktes nästan som om han ville göra mellanrikslagens uppsägande till ett slags svar på denne skalds politiskt-poetiska utgjutelser. Det må vara förklarligt och naturligt, om en skald af brusande känslor och tillfälliga intryck låter sig bestämma till snabba och nyckfulla omkastningar i sitt politiska åskådningssätt. Hans verd är icke den prosaiska politikens och han är knappt tillräknelig för sina misstag på det området. Men det vore deremot alldeles oförklarligt och oursäktligt, ifall svenska Riksdagens Första Kammare af en tillfällig, mer eller mindre berättigad, retlig stämning låte förleda sig att se bort från den prosaiska verklighetens fordringar på en nykter och lugn uppfattning af nu föreliggande fråga, och om den genom en omotiverad uppsägning med förakt stötte från sig denna mellanrikslag, hvilken Kammaren för 12 år sedan med glädje helsade och nära nog enhälligt antog, och som vi helt säkert om ett eller annat år skulle önska tillbaka, sedan den en gång genom vår öfvervilning blifvit undanröjd.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Vid slutet af detta yttrande gifvo många af Kammarens ledamöter sitt bifall tillkänna.

Grefve Strömfelt: Ehuru tiden är långt framskriden och många rop på proposition höras, måste jag likväl yttra några ord. Då Herr presidenten Forssell nyss afstod från ordet, frågade jag, om han ämnade senare yttra sig i frågan; men han svarade dertill nej. Nu har han emellertid gjort så, och det är naturligtvis hans rättighet; men det förklarar ock hvarför jag, som i denna fråga särskildt önskat få tala efter reservanterna, åter en gång begärt ordet.

Herr presidenten Forssell har på senare tider, då stora frågor varit under behandling, oftast väntat med att hos Herr Talmannen begära ordet för att få yttra sig till sist; han har då med sin kända

vältalighet mången gång fått en votering att utfalla såsom han med sina åsikter i saken velat hafva densamma.

Han har nu i dag gjort på samma sätt; och han begagnade nyss ett uttryck, som jag ej kan förbigå, i det han yttrade, att Kammaren icke skulle låta *förleda* sig att bifalla Utskottets förslag. Men jag hoppas att Kammaren ej låter nu »förleda» sig af detta hans till sist sparade uppträdande i samma syfte som förut.

Han anförde något som jag, såsom vilseledande, måste besvara; han nemligen yttrade, att han icke visste, huru vida ej de svenska färgerierna i sin export på Norge blifvit hämmade, och sade att frågan om färgandet af *utländskt* tyg och varans vidare exporterande mycket nära berörde de *svenska* färgeriernas rätt att införa sådana tyger till Norge. — Det finnes något som hindrar de svenska färgerierna härifrån; de beröras *icke* af mellanrikslagen derutinnan; han meddelade nemligen icke Kammaren, att *tullen i Sverige* gör det omöjligt för svenska fabrikanter att färga utländska varor och sedan inskicka dem i Norge, som har betydligt lägre tull å varan.

Det var hufvudsakligen detta, jag ville hafva anmärkt.

Detta anförande framkallade åtskilliga bifallsyttringar.

Herr Adelsköld: Då Andra Kammaren redan antagit reser-
vanternas förslag och då det är hopp om att äfven Första Kammaren kommer att fatta samma beslut, får jag för min del anhålla att få återtaga det förmedlingsförslag, hvilket jag på förmiddagen tog mig friheten framställa.

Herr Forssell, Hans: Jag vill endast säga några ord med anledning deraf att Grefve Strömfelt yttrade, att jag enskildt till honom sagt, det jag icke ämnade i frågan uppträda. Ett sådant svar på hans fråga afgaf jag verkligen för en stund sedan; men det berodde derpå att jag *då* för tillfället icke såg någon anledning för handen att yttra mig i ämnet. Strax derefter uppträdde dock en annan talare, hvars yttrande jag ansåg mig böra besvara. Att Herr Grefven kunnat tro mig vara genom ett enkelt svar på hans fråga förhindrad att begagna min yttrandefrihet öfverraskar mig högeligen.

Tidpunkten då man yttrar sig måtte väl för öfrigt få vara hvilken som helst, då hvar och en annan ju är berättigad att derefter begära ordet.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad samt Herr *Björn-
stjerna* återtagit sitt yrkande och förenat sig med Herr Bennich, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende på förevarande betänkande yrkats: 1:o att Utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o af friherre *Klinckowström* m. fl., att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, skulle bifalla den vid betänkandet fogade reservationen; 3:o af Herr *Bennich*, att Utskottets hemställan skulle

*Ifrågasatt upp-
häfvannde af
den s. k. mel-
lanrikslagen.*
(Forts.)

Ifrågasatt upphäfvande af den s. k. mel-lanrikslagen.
(Forts.)

afslås samt att Riksdagen med anledning af den ifrågavarande motionen och hvad i öfrigt förekommit måtte anhålla, att Kongl. Maj:t ville så snart möjligen ske kan låta verkställa en af förhållandena påkallad revision af gällande mellanrikslag samt vidtaga de åtgärder, som för uppnående af det med revisionen afsedda ändamål må finnas erforderliga; samt 4:o) att Utskottets hemställan skulle af Kammaren afslås.

Herr Grefven och Talmannen gjorde derefter propositioner enligt dessa yrkanden samt förklarade sig finna propositionen på godkännande af Herr Bennichs förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Grefve *Strömfelt* begärde votering, i anledning hvaraf och sedan såsom kontraposition dervid antagits bifall till Utskottets hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller Herr Bennichs yrkande i afseende på Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles Utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 57.

Nej — 47.

Föredrogs å nyo och godkändes Lag-Utskottets den 8 och 11 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 58, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående det i Utskottets utlåtande N:o 55 framlagda förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.

Föredrogs å nyo Konstitutions-Utskottets den 7 och 8 innevarande Maj bordlagda utlåtande N:o 10, i anledning af väckta motioner rörande vissa för medlemmar af konungahuset gällande undantagsbestämmelser i grundlagarne.

Ifrågasatt upphäfvande af vissa, för medlemmar af konungahuset gällande undantagsbestämmelser i grundlagarne.

(Forts.)

Herr Hedlund: Jag ber att få göra en något från Utskottets förslag afvikande hemställan om formuleringen af Kammarens beslut. Jag kan nemligen icke gerna bifalla Utskottets mycket kort uttalade mening derutiinnan, att det anser dessa motioner icke böra leda till någon åtgärd annat än den att afslå dem. Utskottet har icke ens nöjt sig med förklarandet, att de icke böra »föranleda någon åtgärd», dels derföre att en sådan sak icke bör vara föremål för framställning till konungen, och dels derföre att den strider emot successionsordningens viktigaste bestämmelser, som äro af grundlags natur, utan Utskottet har af dessa skäl till och med föreslagit rent *afslag* å motionerna. Dessa båda Utskottets skäl synas mig icke hållbara. Jag medgifver gerna, att en framställning i detta ämne, i hvad angår första punkten, kunde lämpligare komma från Kongl. Maj:t än från Riksdagen, men deremot anser jag, hvad beträffar den andra punkten, att en framställning lämpligare kan komma från Riksdagen, ty der är det fråga om, huru vida icke de kongl. prinsarnes rättigheter kunna utvidgas till rättigheten att bekläda civilt embete, och då det sålunda är fråga om en utvidgning af rättigheter, tycker jag, att i detta fall det vore lämpligare, om proposition derom komme från Riksdagen, än om den komme från Kongl. Maj:t. Dertill kommer en vigtig omständighet, att Konungen sjelf i sin kända diktamen till statsrådsprotokollet uttalat ett beklagande öfver hans söners ställning just genom den nuvarande undantagslagen i detta hänseende. Det har varit, jag känner det särskildt, den högt aktade motionärens mening att visa ett tillmötesgående mot, ett uppmärksammande af de rent menkliga känslor, Konungen i detta fall uttalat. I den andra punkten, rörande prinsarnes giftermål, vill jag gerna medgifva, att, då det rör en så vigtig sak som tronföljden, det kan vara riktigare att framställningen kommer från Kongl. Maj:t. Men jag kan dock icke medgifva detta utan undantag. Utskottet har visserligen sagt, att Successionsordningens viktigaste bestämmelser i ämnet äro åberopade i Riksakten och följaktligen af unionel natur, men Utskottet har tagit saken så generelt, att man vore berättigad deraf draga den slutsats, att Successionsordningen verkligen lade hinder i vägen för en åtgärd i det syfte motionären föreslagit. Det är riktigheten af denna slutsats jag vågar bestrida. Visserligen säger Riksakten såsom den på svenska blifvit tolkad — ty såsom vi veta skrefs den på norska och öfversattes sedermera från den norska texten till svenska — att »tronföljden skall vara rätt nedstigande och agnatisk, 'sådan som' den finnes bestämd i den af Svea rikets ständer beslutna och af konungen antagna Successionsordning af den 26 September 1810». Nu betonar Utskottet vigten af uttrycket »sådan som», och

Ifrågasatt uppsäger, att det hänför sig icke blott till att tronföljden skall vara häfvande af nedstigande och agnatisk, på sätt Successionsordningen i denna punkt vissa, för medlemmar af konungahuset gällande undantagsbestämmelser i grundlagarne.
(Forts.)

säger, att det hänför sig icke blott till att tronföljden skall vara nedstigande och agnatisk, på sätt Successionsordningen i denna punkt stadgar, utan äfven att dermed afses, att den skall vara nedstigande och agnatisk, såsom Successionsordningen också i dess öfriga bestämmelser blifvit fastställd. Tolkningen hänger således på detta ord »sådan»; det heter i den norska texten »saaledes», och detta ord får icke, strängt taget, öfversättas med »sådan», utan »på sätt» denna grundlag stadgar. Så bör det äfven efter mitt förmenande här öfversättas. Jag vill icke yttra mig rörande de prinsar, som kunna komma i fråga att underkastas vådan af att beträda tronen — jag säger »vådan» med afsigt, emedan för dem lagen innebär en uppoffring af en rent menskelig känsla; men det kan väl åtminstone icke sägas, att tronföljden har något att göra med prinsessorna och icke heller med utländska resor, ty det borde väl dock dessa furstliga personer kunna få företaga utan pappas lof eller broders lof eller kanske farbroders lof.

Efter mitt förmenande tror jag sålunda, att det icke vore olämpligt, om Riksdagen åtminstone i en skrifvelse till Kongl. Maj:t ville visa sitt tillmötesgående af Konungens uttryckta önskan, och derföre ber jag få föreslå, att Riksdagen ville hos konungen i underdånighet — såsom vi ju alltid tala, då vi tala till vår konung — anhålla, att Kongl. Maj:t ville till näst sammanträdande Riksdag låta framlägga förslag till sådana grundlagsändringar, att det för medlemmarne af konungahuset kunde gifvas vidsträcktare rättigheter och friheter i afseende å 5, 6 och 7 §§ Successionsordningen, att 44 § Regeringsformen måtte upphävas äfvensom att förbudet i 45 § Regeringsformen i afseende å prinsars rätt att innehafva civilt embete måtte afskaffas; hvarpå jag vördsamt anhåller om proposition.

Herr Borg: Jag anhåller att få till protokollet antecknadt, att jag gillar syftet i motionerna äfvensom den förträffliga motiveringen i herr Siljeströms motion, utan att likväl göra något yrkande. Dock vill jag uttala den förhoppning, att, när frågan nästa gång framkommer i Riksdagen, helst genom regeringens eller Konstitutions-Utskottets kraftiga initiativ, Kamrarna må finna skäligt ur grundlagarne utplåna en af de fläckar, hvarigenom oförvitlige och aktningvärde samhällsmedlemmar äro beröfvade några af de viktigaste medborgerliga rättigheter, till skada för samhället och dem sjelfve.

Herr Hallénborg: Såsom den förste talaren riktigt anmärkte, innefatta de ifrågasvarande motionerna tvenne moment, det ena rörande förbudet för prinsar att bekläda civilt embete och det andra rörande bestämmelsen i afseende å deras rätt att ingå giftermål.

Vid pröfningen af dessa förslag till ändring i grundlagarne, har Utskottet icke ansett sig böra betrakta dem ur annan synpunkt än den rent formella.

Utskottet har då ansett att hvarje förslag, som innefattar en rubbning i den ställning, som konungen intager till medlemmarne af sitt hus, bör komma från konungen, som i första rummet har att pröfva huru vida han finner skäligt att afstå från den öfverhöghet, som han har öfver alla medlemmarne af Kongl. huset. Utskottet finner det icke vara förenligt med skyldig grannlagenhet emot Konungen att Riksdagen skulle, på framställning af enskilda motionärer, taga initiativet till en dylik grundlagsändring, och för sin del besluta, att borttaga den bestämmelse att en prins icke må gifta sig utan Konungens samtycke och Riksdagen sålunda ställa sig såsom målsman för medlemmarne af det Kongl. huset emot Konungen, derest de icke ingå giftermål, hvartill han icke ansåge sig böra lemna sitt samtycke.

Ifrågasatt upphäfvande af vissa, för medlemmar af konungahuset gällande undantagsbestämmelser i grundlagarne.
(Forts.)

Frågan om rättigheten för prinsar att bekläda civilt embete är visserligen af helt annan art och vida mindre grannliga natur, men den egendomliga ställning, hvori en prins inträder, då han erhåller ett sådant embete, den beröring med åtskilliga auktoriteter, hvori han komme, gör dock att det enligt Utskottets mening är nödvändigt att äfven i detta fall Konungen bör i främsta hand bedöma huruvida en prins, särdeles om han icke står långt från tronen bör dermed beklädas.

Af dessa skäl har Utskottet, utan att på något sätt vilja underkänna de humanitetens fordringar, som gjort sig gällande i de framställda förslagen dock icke kunnat biträda desamma. Hvad nu beträffar den förste talarens anmärkning emot Utskottets tolkning af Riksakten i jemförelse med Successionsordningen, har Utskottet sagt att de viktigaste bestämmelserna i den senare äro intagna i den förra, men dermed kan icke förstås att den bestämmelsen, att prinsessor icke få gifta sig utan Konungens vetskap och samtycke eller med svensk man utom det Kongl. huset, eller att prinsar och prinsessor icke få resa utrikes, utan att Konungen gifver lof dertill, skulle anses såsom en af de viktigaste. Bland de viktigaste måste deremot otvifvelaktigt menas de som förekomma i 1—5 §§ Successionsordningen, hvori stadgas med afseende å såväl rättigheten till som förverkandet af tronföljden.

Skulle Riksaktens 2 § tolkas så ensidigt att dermed blott afsåges att tronföljden ginge på manliga led eller vore agnatisk, hade ingen hänvisning till Successionsordningen varit behöflig, ty då kunde ju denna § gjorts så omständlig att deri innefattats allt som rör rättigheten till tronen för manliga medlemmar af konungahuset, men den gjorda hänvisningen syftar enligt min åsigt jemväl särskildt med afseende fäst å motionerna på bestämmelserna i 5 § af Successionsordningen, hvori stadgas att om en prins, äfven med Konungens samtycke, gifter sig med enskild mans dotter, har han derigenom förverkat arfsrätten till riket för sig, barn och efterkommande. Det är häraf tydligt att 2 § Riksakten måste tolkas så vidsträckt, att dermed afses bestämmelserna såväl om rättigheten till tronföljden som

*Ifrågasatt upp- om dess förverkande, ty om en prins förverkar densamma öfvergår
häfva af arfsrätten på en annan gren af konungahuset.
vissa, för medlemmar af konungahuset gäl- i Successionsordningen icke kunna ensidigt göras af svenska stats-
lande undan- makterna, då denna grundlag står i oskiljaktigt sammanhang med
tagsbestämmel- Riksakten, hvilken åter icke kan ändras utan de förenade rikenas
ser i grundlag- sammanstående beslut. Herr Hedlund yttrade att 2 § Riksakten
garne.*

(Forts.)

Häraf torde äfven vara klart att de föreslagna ändringarne i Successionsordningen icke kunna ensidigt göras af svenska statsmakterna, då denna grundlag står i oskiljaktigt sammanhang med Riksakten, hvilken åter icke kan ändras utan de förenade rikenas sammanstående beslut. Herr Hedlund yttrade att 2 § Riksakten skulle tolkas efter den norska texten, derifrån den vore öfversatt så att, då i den svenska texten stode »sådan», men i den norska »saaledes», detta ord »sådan» måste betyda »på det sätt» som det stadgades i Successionsordningen. I mitt tycke blir betydelsen alldeles densamma. Jag kan icke inse, hvad det ligger för skilnad i uttrycket »tronföljden — — — sådan den finnes bestämd i Successionsordningen» och i uttrycket: »tronföljden — — — på det sätt den finnes bestämd i Successionsordningen». Dessa båda uttryck innefatta enligt min tanke precis detsamma. Jag upprepar att det icke skulle vara konstitutionelt rätt, om Konungen och Riksdagen ensidigt ändrade bestämmelserna i Regeringsform och Successionsordning i hvad den rör prinsarnes giftermål under förklaring att detta icke förändrade betydelsen af 2 § i Riksakten, och att sålunda en prins, som enligt 1810 års Successionsordning på grund af sitt giftermål skulle hafva förverkat sin arfsrätt till tronen, men efter en sådan, från svensk sida gjord, ändring i denna grundlag, det oaktadt kunde uppstå derå skulle ega berättigade anspråk på äfven Norges krona. Jag betvivlar högligen att norrmännen skulle finna sig skyldige att erkänna en konung, som uppstigit på tronen trots bestämmelserna i den Successionsordning som var gällande, då föreningen ingicks, och hvilka blifvit ändrade utan deras hörande.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, anhåller jag att Kammaren icke må godkänna de skäl till afslag å motionerna, hvilka af Utskottet åberopats, så att initiativet till förändring i den undantagsställning, hvori de kunglige prinsarne nu befinna sig, öfverlemnas åt Konungen och yrkar därför bifall till Utskottets hemställan.

Herr Hedlund: Jag är Utskottets ärade ordförande tacksam för hans klara och sakrika utredning af denna fråga, och om Utskottet hade kostat på sig litet mera tid att närmare motivera sitt omdöme i denna sak, hade denna varit klarare än nu, och man hade icke då sväfvat i sådan ovisshet som varit fallet med mig och många med mig rörande anledningen till Utskottets hemställan om afslag och orsaken till Utskottets tolkning af lagen så, att det vore rättast att öfverlemna åt Kongl. Maj:t att om ändringar göra framställning. Jag medgifver nu gerna, att det var goda skäl, som Utskottets ordförande i det afseendet anförde. Denna uppfattning, att man bör öfverlemna åt Kongl. Maj:t att göra framställning, var just den, som föranledde mig att hemställa om en skrivelse till Kongl. Maj:t i ämnet, för att derigenom påvisa, att från Riksdagens sida en sådan

proposition skulle röna allt det tillmötesgående, som kunde vara önskligt. Vår ärade talman har emellertid enskildt sagt mig, att, när det gäller ett Konstitutions-Utskottets betänkande, man icke kan begära en skrivelse till Kongl. Maj:t, och att han följaktligen ansåge sig förhindrad att på mitt förslag framställa proposition. Detta är för mig ett tillräckligt skäl att afstå från mitt yrkande och förenar jag mig alltså med Utskottets orförande i yrkandet om bifall till Utskottets förslag.

Ifrågasatt upphäfvande af vissa, för medlemmar af kongahuset gällande undantagsbestämmelser i grundlagarne.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, och Utskottets i det föredragna utlåtandet gjorda hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo och bifölls Riksdagens kanslideputerades den 7 och 8 i denna månad bordlagda memorial N:o 2, angående förhöjning i gratifikationerna åt tjänstemännen och vaktbetjente i tryckeriexpeditionen.

Föredrogs ånyo Första Kammarens tillfälliga Utskotts den 7 och 8 innevarande Maj bordlagda utlåtande N:o 17, i fråga om framställning till Kongl. Maj:t rörande villkoren för enskilda telefonliniers anläggande.

Om villkoren för enskilda telefonliniers anläggande.

Herr vice Talmannen: I detta förslag hemställer det tillfälliga Utskottet, att Kammarerna behagade för sin del besluta att hos Kongl. Maj:t anhålla att, vid pröfning, jemlikt Kongl. Förordningen den 20 April 1883, af ansökning om tillstånd att anlägga telefonledning, Kongl. Maj:t täcktes ej allenast fästa hufvudsakligt afseende på fördelarne deraf, att, på billiga vilkor, denna nyttiga uppfinring vinner så vidsträckt tillämpning som möjligt, utan äfven tillåta att, der omständigheterna sådant påkalla, och lagligt hinder ej möter, bestämmelserna i Kongl. Förordningen den 14 April 1886 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, varda äfven på telefonledning tillämpade. Jag ber då att få fästa uppmärksamhet derpå, att den Kongl. Kungörelsen af den 20 April 1883 icke innehåller annat, än att på kronans mark eller inom området för allmän landsväg, statens eller sådan enskild jernväg, som åtnjuter förbindelse med statens telegrafnät, icke må af enskild person eller bolag upprättas telegraf-, telefon- eller likartad förbindelse, så framt Kongl. Maj:t icke dertill lemnat nådigt tillstånd». Det är då alldeles uppenbart, att vid tillämpningen af denna kungörelse någon tillämpning af expropriationslagen, som ju angår endast enskild mans jordområde, icke kan komma i fråga. Icke heller synes det mig synnerligen sannolikt, att en sådan framställning som denna kan behöfva af Riksdagen hos Kongl. Maj:t göras endast med afseende å

Om vilkoren för
enskilda tele-
fonliniers an-
läggande.
(Forts.)

de vilkor som skulle gifvas för telefonliniers förbindande eller dragande öfver det allmännas mark. Särskildt vill jag fästa uppmärksamhet derpå, att frågan, om telefonledningars anläggande må kunna berättiga till expropriation, beror på tolkningen af expropriationslagen, hvilken, i parentes sagdt, är af den 14 April 1866 och icke, såsom Utskottet uppgifvit, af den 14 April 1886. Denna lag åter är en civillag, och vid sådant förhållande föreställer jag mig, att Riksdagen icke bör hos Kongl. Maj:t göra någon framställning i frågan, i den ordning som här föreslagits, utan om det så är, att Riksdagen anser behöfligt och lämpligt att lagen till förmån för telefonledningar erhåller en annan tillämpning än af dess bestämmelser framgår, bör fråga derom väckas i den ordning, som är för ändring af civillag stadgad, men icke genom att hemställa, att Kongl. Maj:t måtte göra någon annan tillämpning af lagen än den, som varit för lagen afsedd och är med densamma öfverensstämmande. Under sådana förhållanden tillåter jag mig anhålla om afslag å förevarande förslag.

Herr Leffler: För någon tid sedan bifölls af denna Kammare en af mig väckt och af Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1 tillstyrkt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utarbetande af förslag till lagstiftning rörande enskilda telefonledningar. Emellertid har denna fråga förfallit för innevarande riksdag derigenom att Andra Kammaren afslagit en motion med samma syftning. Detta beslut fattades i nämnda Kammare i öfverensstämmelse med det af dess Tillfälliga Utskott N:o 2 afgifna betänkande, som visserligen var ganska mångordigt och äfven sakrikt, men likväl enligt min åsigt, gick i en mycket ensidig riktning och derför blef i viss mån vilseledande. Äfven den nu föreliggande motionen synes mig lida af en sådan ensidighet.

I fråga om telefonväsendet måste flera olika intressen söka göra sig gällande, och det hade varit önskligt att man vederbörligen beaktat alla dessa intressen, nemligen så väl statens som enskilda telefonegares och den stora allmänhetens, hvilka ingalunda alltid sammanfalla, ehuru så *stundom* kan vara förhållandet. Det är obestriddt, att *i början* af telefonväsendets utveckling de enskilda telefonegarnes intressen sammanfalla med den stora allmänhetens; och då äro ej heller statens intressen synnerligen mycket skiljaktiga. Men så småningom måste förhållandena ändra sig. Det enskilda telefonväsendet kommer ju förr eller senare i kollision med statens telegrafverk, och detta har till följd ej blott hvad som ofta framhållits från det enskilda telefonintressets sida, att nemligen endast en del smärre telegrafstationer skulle behöfva indragas, utan hvad som är af mycket större betydelse, nemligen att enskilda telefonförbindelser inrättas på sådana starkt trafikerade linier, som för närvarande lemna öfverskott åt telegrafverket och sätta det i stånd att bära den förlust, som nödvändigt *måste* uppstå på många mindre linier.

Jag erkänner emellertid att *den synpunkten icke är den viktigaste*, utan att den bör maka åt sig, om andra större intressen komma i vägen; men den är dock af så pass mycken vikt, att, såvidt jag vet, man i alla andra länder, der ej staten sjelf tagit telefonväsendet om hand, lagt en särskild beskattning på telefonbolagen, för att i någon mån skaffa ersättning för hvad telegrafverket förlorar. Och särskildt gäller detta om det land, der telefonväsendet nått en ungefär lika snabb och kraftig utveckling, som hos oss nemligen Nord-Amerika, hvarest i allmänhet minst 10 % af telefonbolagens bruttoinkomster skola erläggas i skatt till de särskilda staterna.

*Om vilkoren för
enskilda tele-
fontliniers an-
läggande.
(Forts.)*

Hvad nu vidare beträffar de enskilda telefonbolagens och den stora allmänhetens intressen, så sammanfalla dessa, som jag nysst nämnde, *i början*, och det må tacksamt erkännas, att det enskilda initiativet har gifvit åt telefonväsendet hos oss en raskare och kraftigare utveckling, än i något annat europeiskt land. Så väl den stora allmänheten som telefonegarne hafva i början ovilkorliga fördelar af en möjligast utsträckt frihet för den enskilda företagsamheten. Men det förhåller sig obestriddigen med telefonväsendet så, att den fria konkurrensen icke länge eger bestånd på dess område; den är der i längden ej *möjlig* och icke ens *önskelig*. Särskildt inom större städer blir vid en stark utveckling af telefonväsendet trädarnes antal snart så stort, att man uppnår den gräns, der det blir en omöjlighet för nya bolag att sticka sig emellan. Jag tror att man t. ex. här i Stockholm redan i det allra närmaste hunnit denna gräns. Och då telefonväsendet verkligen har utomordentlig stor betydelse för samfärdseln, så blir det för ganska många affärsmän och andra ett behof att hafva *fullständiga* telefonförbindelser. Det blir då nödvändigt att, om flera bolag finnas, abonnera hos dem alla, hvarigenom den sammanlagda afgiften varder ganska dyr, vida dyrare, än om staten ensam hade telefonväsendet om hand. Följden häraf blir också den, att förr eller senare sluta sig de olika bolagen tillsammans och bilda *ett enda*, som faktiskt är monopoliseradt, om det också ej erhållit något *rättsligt* monopol. Så kan det inträffa att dessa bolag blifva snart sagdt hvad man kallar stater i staten, och olägenheterna deraf behöfver jag ej påpeka. Vi hafva visserligen hittills icke rönt mera betydande olägenheter af detta slag, men i andra länder, särskildt i England och Amerika, har man fått en lika rik som obehaglig erfarenhet af sådana stora monopoliserade bolag.

Såsom skäl för afslag å motionen rörande skrifvelse till Kongl. Maj:t om lagstiftning för telefonledning ar anfördes i Andra Kam-maren, att man icke kunde förutse huru förhållandena skulle i framtiden utveckla sig, och därför kunde en lagstiftning nu blifva till hinder för en sund utveckling af detta nyttiga samfärdsmedel. Jag tror ej att detta skäl väger mycket såsom bevis för olämpligheten af den ifrågasatta telefonlagstiftningen, enär man vid sådan lagstiftning alldeles icke behöfver mycket gå in i detaljer. Men der-

Om vilkoren för
enskilda tele-
fonliniers an-
läggande.
(Forts.)

emot har detta argument en ganska stor betydelse i fråga om en hithörande detaljfråga nemligen om *koncessionstiden*. Just af det skäl att man ej vet, huru förhållandena framdeles kunna gestalta sig, särskildt i fråga om det enskilda telefonmonopolets olägenheter, måste det vara af vigt att koncession ej lemnas på obegränsad tid, utan blott för ett bestämdt antal år, och med rätt för staten att på vissa vilkor öfvertaga telefonlinien.

Jag hade ej ämnat göra något yrkande utan blott önskat att få dessa nu framhållna synpunkter antecknade i dagens protokoll; men då Herr vice Talmannen yrkat afslag på Utskottets hemställan, ber jag nu att äfven på de af honom angifna grunder få instämma i samma yrkande.

Herr Roos, Wilhelm: Hvad först vidkommer det af Herr vice Talmannen anmärkta förhållande att årtalet för expropriationslagen blifvit i betänkandet origtigt angifvet, vill jag blott nämna att det ej kan härröra från obekantskap med förhållandet, då i det Utskottets Utlåtande, som i nu föredragna betänkande återopas, 1866 uttryckligen angifves som det år, då expropriationslagen utfärdats. Det hela reducerar sig således till ett tryckfel, för hvilket knappt nog Utskottet kan göras ansvarigt för så vidt ej Utskottet skulle anses skyldigt läsa korrektur.

Hvad sjelfva saken beträffar, så, om jag undantager frågan om expropriation, är allt väsentligt af förslaget af Första Kammaren godkändt 1884 på motion af Herr Reuterswärd, och jag har icke hört anföras några nya omständigheter, som kunde antagas innefatta anledning för Kammaren att frångå sitt för blott två år sedan fattade beslut. Hvad expropriationen särskildt beträffar, så innefattar förslaget alldeles icke någon ändring i expropriationslagen. Frågan rör ensamt tillämpningen af densamma. Jag ber att i sådant afseende få återopa ett exempel. Af personer, som önskat anlägga enskilda telefonledningar i Norrland, hade för några år sedan blifvit begärdt få expropriera den därför erforderliga mark. Detta har blifvit afslaget, men ordalagen i det Kongl. brefvet härom af den 6 juli 1881 innefatta, efter min uppfattning, full anledning antaga att skälet till afslaget i väsentligaste mån varit det, att ifrågavarande telefonledningar icke varit ämnade att upplåtas för allmänt begagnande. I det föregående betänkandet (N:o 13), som här återopats, har emellertid blifvit framhållet huru som, om telefoninrättningen, hvilken är af så utomordentligt stor vigt för rörelsen i allmänhet, skall kunna utveckla sig till hvad den bör blifva, nödvändigt är att telefonen, som enligt nu i allmänhet gällande method blott upplåtes åt årsabonnenter, blir tillgänglig att begagnas af hvem helst, som erlägger en afgift för gången. Enligt det system, som för närvarande är rådande i Skåne, der i allmänhet telefonledningarna äro telegrafverkets tillhörighet, äro de, som vilja begagna telefonledning, dertill berättigade mot viss årsafgift, som jag tror i

allmänhet uppgår till omkring 120 kronor om året. I afseende å telefonens begagnande är emellertid stadgad den inskränkning, att deusamma ej får af abonnenten upplåtas till »direkt eller indirekt bruk af för honom fremmande person». Jag har frågat telegraf-tjenstemän hvad i dylikt fall bör anses menas med »fremmande». Och de hafva medgifvit att en riktig tillämpning af stadgandet i flere fall möter åtskilliga svårigheter. På senare tider har man gjort försök med ensamt för telefonering öppna stationer, sådana vi hafva dem många här i Stockholm. För telefonledningar af sådant slag, hvilka upplåtas äfven till allmänhetens begagnande, synes beviljande af expropriationsrätt kunna ifrågakomma. Det är också i många afseenden högeligen önskligt att i vissa fall en dylik expropriation medgifves.

Det är naturligt att på en längre linie kan en enda hemmans-egares åker lägga hinder i vägen för hela anläggningen. Visserligen kan man på enskild väg söka komma till en uppgörelse. Men ett sådant sätt att tillvägagå *kan* gifva anledning till prejeri. För närvarande är förhållandet sådant att många telefonledningar gå öfver både kronans och enskildes mark utan expropriation eller tillåtelse dertill. Man har anlagt dem på god tro, och de hafva tilis vidare fått vara. Men egarne till dessa telefonledningar hafva i ett visst osäkerhetstillstånd; likasom äfven de, hvilka ytterligare vilja utveckla telefonväsendet, denna för samfärdseln så viktiga inrättning.

Jag vågar därför anhålla att Kammararen ville besluta en sådan skrivelse till Kongl. Maj:t, som i Utskottets betänkande föreslås.

Herr vice Talmannen: Min gjorda anmärkning har blifvit missförstådd. Denna fråga angående expropriation är af icke obetydlig konstitutionell vikt. Det är nemligen fråga om att gå in till Kongl. Maj:t och begära tillämpning af en förordning, som ligger under civillag. Jag föreställer mig för min del att om bestämmelserna i 1866 års förordning enligt sitt innehåll äro tillämpliga på telefonledning, så blifva de äfven af Kongl. Maj:t derpå tillämpade, det vill säga om för telefonledning skall exproprieras till ett allmänt behof. Är det deremot så, att den ej ligger under expropriationslagen, så kan Kongl. Maj:t icke heller tillämpa densamma. Att då i denna fråga göra framställning till Kongl. Maj:t om sättet för förordningens tillämpning är efter min tanke olämpligt, hvarför jag får anhålla om afslag å Utskottets hemställan.

Häruti instämde Herr *Anderson, Albert.*

Herr Bäckström: Då enligt Herr vice Talmannens åsigt den föreslagna skrifvelsen är i formelt afseende olämplig, så vill jag icke hålla på den, äfven derför att det verkligen icke skulle lända till någonting alls. Ty då skulle skrifvelsen gå till Andra Kammararen, hvarefter det ginge på samma sätt som i följ, då en motion

*Om villkoren för
enskilda tele-
fontliniers an-
läggande.*

(Forts.)

i samma riktning väcktes i Andra Kammaren och der bifölls, men hann ej in till Första Kammaren innan Riksdagen var slut.

Ehuru detta telefoneri borde medföra en viss raskhet i att meddela sig med hvarandra, så har dock raka motsatsen visat sig, när det gäller frågor de båda Kamrarna emellan. Men man får hoppas på bättre lycka nästa gång.

Jag har intet yrkande att göra.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad Utskottet i förevarande Utlåtande hemställt och sedan på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs å nyo och bifölls Första Kammarens tillfälliga Utskotts den 7 och 8 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 18, med anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om framläggande af förslag till förändrad uppställning af tulltaxan samt om uppsägning af vissa handels- och sjöfartsfördrag.

Anmälades och bordlades sammansatta Stats-, Banko- och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 3, med anledning af väckt motion om förstärkande af Riksbankens grundfond samt utvidgning af bankens sedelutgifningsrätt m. m.

Justerades fem protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter Kammaren åtskildes kl. 9,53 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.